

ПРОФЕСИОНАЛНА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ НА ФАРМАЦЕВТИ, РАБОТЕЩИ В АПТЕКА ОТ ОТКРИТ ТИП

Десислава Александрова

Медицински колеж – Варна, Медицински университет – Варна

PROFESSIONAL SATISFACTION OF PHARMACISTS WORKING IN AN OPEN TYPE PHARMACY

Desislava Aleksandrova

Medical College, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Лекарственото обслужване на населението и лечебните заведения е неделима част от общата организация на медицинското обслужване на населението. Грижата на фармацевтите е от съществено значение за общественото здраве. В статията се анализира професионалната удовлетвореност от труда на фармацевтите. Силно влияние върху професионалната удовлетвореност оказват възможностите за кариерно развитие, заплащането на труда, професионалната ангажираност и сплотеността на персонала. Проблемът за удовлетвореността е сложен субективен показател за отношението към труда и е тясно свързан с лоялността на персонала, привързаността към организацията и желанието да се вложат максимум усилия за нейното проспериране.

Целта на настоящата разработка е да се проучи професионалната удовлетвореност на фармацевти, работещи в аптеки от открит тип.

Проведено е анонимно анкетно проучване сред фармацевти, работещи в аптеки от открит тип на територията на град Варна. Проучването е проведено през октомври 2017 г.

Анализът на удовлетвореността от работното място показва, че по-голямата част от фармацевтите са доволни от аптеката в която работят.

Ключови думи: професионална удовлетвореност, фармацевти, труд, аптека

ABSTRACT

Drug services provided to the population and medical institutions are an integral part of the general organization of medical care for the society. The care of pharmacists is essential for public health. The article analyzes the pharmacists' professional satisfaction with their work. The opportunities for career development, salaries, professional engagement and friendly environment have a strong influence on professional satisfaction. The problem of satisfaction is a complex subjective indicator of attitude towards work and is closely related to staff loyalty, attachment to the organization, and the desire to put in as much effort as possible to succeed.

The purpose of this research is to study the professional satisfaction of pharmacists working in open type pharmacies.

An anonymous survey was conducted among pharmacists working in open type pharmacies on the territory of the city of Varna. The survey was conducted in October 2017. The analysis of the job satisfaction shows that the majority of pharmacists are content with the pharmacy they work in.

Keywords: professional satisfaction, pharmacists, work, pharmacy

ВЪВЕДЕНИЕ

Лекарственото обслужване на населението и лечебните заведения е неделима част от общата организация на медицинското обслужване на населението. Аптеката е основно структурно звено в аптечната система. Обслужва населението и лечебните заведения с лекарства, медико-санитарни материали, билки и др. (3). В зависимост от обслужвания контингент аптеките са от:

- открит тип – обслужва амбулаторно болни;
- закрит тип – обслужва стационарно болни (към болничните заведения);
- смесен тип – обслужва едновременно и двете категории болни (2).

Аптеките се ръководят от магистър-фармацевти, които колективно работят с помощник-фармацевти.

Фармацевтът вече не е само източник на информация за лекарства и тяхното отпускане, а също така член на интердисциплинарния екип, участващ в предоставянето на първични грижи. Фармацевтичните грижи са новата професионална насоченост на фармацевтите, която съдейства за провеждането на по-ефективно лечение и подобряване качеството на живот на болните. Тя няма за цел да измести ролята на лекарите или на другите здравни специалисти, а да посрещне нуждите на пациентите. Като най-достъпни здравни специалисти и посредници между лекарите и пациентите нарастват очакванията към фармацевтите за опазване здравето на пациентите при самолечение и превенция на усложнения (9). Грижата на фармацевтите е от съществено значение за общественото здраве. За да могат да извършват своите професионални задължения на добро ниво, те трябва да са удовлетворени от своята работа.

Най-значимите фактори за професионална удовлетвореност са:

- Съдържание и характер на работата;
- Условия на труд;
- Заплата, материално възнаграждение;
- Степен на престижност на професията;
- Ръководство;
- Професионална кариера и развитие на личността;
- Обкръжение и психоклимат в колектива (8).

При наличие на удовлетворение от работата е налице положителна процесуално-съдържателна мотивация, изразяваща се в следните показатели:

- Чувство на пълна включеност в дейностите;

- Пълна концентрация на вниманието, мислите и чувствата в дейностите;
- Чувство, че знаеш как да действаш в различни моменти, ясно осъзнати цели;
- Отсъствие на страх от възможни грешки или несполуки;
- Чувство за „потопяване” в работата;

Позитивната професионална удовлетвореност се трансформира в изразена продуктивност и успешност на личността, положителен Аз-образ, чувство за професионална значимост и удовлетвореност от живота. Степента на удовлетвореност се предопределя преди всичко от личностните конструкти като ценности, нагласи, мотиви емоционална преработка на преживяванията (6).

При създаването на неудовлетворена нагласа се наблюдават отрицателни поведенчески прояви: закъснения, отсъствия, конфликтност, ниска устойчивост на стрес и др. Въздействието на стресовите агенти в професионалната дейност не зависи толкова от техните свойства, а от начина, по който субектът ги възприема. При конфликт между професионалните очаквания и реалността на професията се стига до психоемоционално прегряване (Burnout syndrome), състояние особено характерно за помагачите професии, каквато е тази на специалистите по здравни грижи. Като правило такива специалисти на определен етап от своята професионална дейност започват да губят интерес към работата, имат формално отношение, проявяват негативизъм и конфликтност (7).

Удовлетвореността от работа е сложен и многостранен психологичен феномен, който се дефинира като „положително емоционално преживяване, което настъпва в резултат на преценката, че работата задоволява или подпомага задоволяването на собствените потребности и трудови ценности“ (5). Има твърде широки и неясни граници, сложността на проблема се състои в обстоятелството, че някои служители могат да са неудовлетворени от едни фактори и удовлетворени от други (1).

Редица наши и чужди автори са единодушни в становището си, че силно влияние върху професионалната удовлетвореност оказват възможностите за кариерно развитие, заплащането на труда, професионалната ангажираност и сплотеността на персонала (4).

ЦЕЛ

Целта на настоящата разработка е да се проучи професионалната удовлетвореност на фармацевти, работещи в аптеки от открит тип.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Проведено е анонимно анкетно проучване сред магистър-фармацевти и помощник-фармацевти, работещи в аптеки от открит тип на територията на Варна. Проучването е проведено през октомври 2017 г.

В изследването е използван социологически метод – проведена е пряка анонимна индивидуална анкетна карта на хартиен носител сред 54 фармацевти, работещи в 17 аптеки на територията на Варна с цел събиране на максимално обективна и изчерпателна информация относно професионалната им удовлетвореност.

Данните са обработени статистически чрез програмите Excel и Word Microsoft Office.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

За целите на изследването бяха анкетирани 54 фармацевти, от които 24 магистър-фармацевти и 30 помощник-фармацевти във възрастовата граница 24–65 години. На анкетираните предварително е разяснена целта на проучването и след това при заявено от тях желание са се включили.

Разпределението на анкетираните по възрастови характеристики показва, че средната възраст на изследваните фармацевти е 37,4 г, като средноаритметично през последните 8 г. работят в една и съща аптека, което е основание за точната им преценка относно професионалната им удовлетвореност.

Разпределението по пол е 16 мъже и 38 жени. Превесът на женския пол сред участниците в нашата анкета потвърждават представата за профил на българския фармацевт.

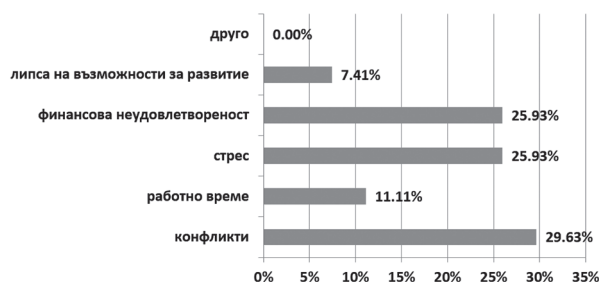
След обработването на анкетните карти, на въпроса какво най-много ги мотивира в работата, по-голямата част от анкетираните отговарят,

Фиг. 1. Мотивационни фактори

рят, че това е заплата (33,3%), следвано от екипа (25,9%) и предлаганите обучения (16,6%). Трудовото възнаграждение е водещ мотивационен фактор сред анкетираните (Фиг. 1).

Установи се, че основните причини, поради които анкетираните биха напуснали работа, са конфликт с ръководството, колега или пациент (29,6%), стрес (25,9%) и финансова неудовлетвореност (25,9%) (Фиг. 2).

Фиг. 2. Причини, поради които фармацевтите биха напуснали работа

Анализът на удовлетвореността от работното място показва, че по-голямата част от фармацевтите са доволни от аптеката в която работят – 44,4%, следвани от средно доволните –37,04%, като 7,4% не са много доволни. Резултатите са задоволителни (Фиг. 3).

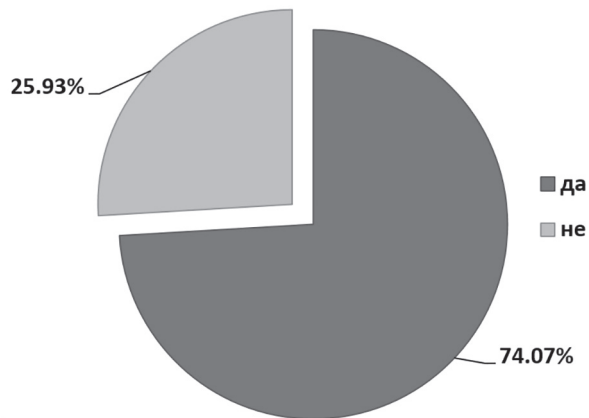

Фиг. 3. Степен за задоволност на фармацевти, от аптеката в която работят

От гледна точка на работното време, по-голямата част от анкетираните са доволни –74,07%, а само 25,93% са отговорили отрицателно (Фиг. 4).

Данните от проучването показват, че основните три фактора, които влияят най-много на задоволността от труда на анкетираните са добрата комуникация с колегите (25,9%), отношението към работата – фактът, че я намират за смислена (20,9%) и заплащането е добро (16%) (Фиг. 5).

На въпроса дали се представя възможност да посещават работни обучения и какви, почти всички анкетирани отговарят положително –

Фиг. 4. Удовлетвореност от работно време

Фиг. 5. Фактори, които най-много влияят на удовлетвореността

85%, като тези, които нямат тази възможност, са едва 15%. Фармацевтите споделят, че често посещават обучения, свързани с представяне на нови лекарствени продукти, медицинска козметика, хранителни добавки, хомеопатия, както и семинари за продължаващо обучение, организирани от фармацевтични фирми от Регионална фармацевтична колегия (РФК).

Анкетираните оценяват нивото си на стрес на работното място с оценка 2.8, като най-ниската предложена беше 1, а най-високата – 5. Отговорите показват ниво на стрес малко под средното.

Цялостната оценка на местоработата, която фармацевтите поставят, е 3.9, като най-ниската предложена беше 1, а най-високата – 5. Резултатите са задоволителни.

Коментарите, които участниците в анкетното проучване са направили, се отнасят за промените, които биха желали да настъпят на работното им място. Изразяват се основно в искане за по-добро заплащане, намалено работно време на дежурствата през почивните дни или назначаване на допълнителен персонал, както и повече персонал на една смяна за рационалното разпределение на работата.

ИЗВОДИ

От проведеното изследване биха могли да се направят следните изводи:

1. Най-значимите фактори за професионална удовлетвореност са материалното възнаграждение и добрият екип.
2. Водещи фактори, които биха били причина за напускане на работа, са конфликти на работното място, стрес и финансова неудовлетвореност.
3. Въпреки че преобладава положителен отговор относно удовлетвореността от работното време, се наблюдава недоволство относно дежурствата през почивните дни.
4. По-голямата част от анкетираните оценяват своята удовлетвореност от труда си като положителна.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултатите от направения анализ са доказателство, че фармацевтите са удовлетворени от своята работа, имат ниски нива на стрес, на мнение са, че работата им е смислена и предизвикателна. Позитивната професионална удовлетвореност се трансформира в изразена продуктивност и успешност на личността, чувство за професионална значимост и удовлетвореност от живота.

ЛИТЕРАТУРА

1. Василев, С. Професионална удовлетвореност и тежест при младите лекари. Медицински мениджмънт и здравна политика. 2010, № 1, 3-7.
2. Димитров, Д., А. Цветкова, А. Тодорова. Ръководство по Социална фармация и фармацевтично законодателство, София, 2011, 13
3. Димитрова, З., Д. Димитров, И. Гетов. Учебник по Социална фармация и фармацевтично законодателство, София, 2008, 107
4. Димитрова, М., Професионална удовлетвореност – фактор, провокиращ нагласи за промяна на работното място при здравните професионалисти. Здравни грижи. 2016. Брой 1, 24
5. Павлова, П., М. Тодорова, Професионален стрес и удовлетвореност от труда при спе-

циалисти по здравни грижи. Здравни грижи. 2008, № 3, 18-24

6. Петкова, М., А. Шишков. Условия на работа и удовлетвореност от труда на медицинските работници. Българско списание по психология, 1993, № 3, 28-37
7. Станчева – Попкостадинова, В., Синдром на прегряване – някои теоретични аспекти, Психосоматична медицина, Том 14, 2006, № 1, стр. 14-26.
8. Тодорова, М., В. Михайлова. Професионална удовлетвореност и психоемоционално прегряване при медицински специалисти. Управление и образование. 2008. Том IV (3)
9. V. Petkova, St. Georgiev, Zl. Dimitrova, M. Radivoeva: Implementation of pharmaceutical care knowledge in Bulgarian community pharmacies, Pharmacy education, June 2006, Vol 6 (2)

*Адрес за кореспонденция:
Десислава Александрова
Медицински колеж – Варна
Медицински университет – Варна
бул. „Цар Освободител“ 84
Варна 9000
e-mail: desi_kz1@abv.bg*